

Илази сваке
недеље.

Претплата се
шаље напред
уредиштву
и без новаца
се лист ни-
коме слати
пеће.

ЦАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЛА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ СВЕШТ. И ПРОФ. НИКОЛА ПОПОВИЋ.

За све српске
крајеве стаје
на годину 60
гр. или 6 фор.
на по год. 30.
гр. или 3 фор.
на три мес. 15
гр. или 1 фор.
и 50 нов.
Неплаћена
писма од не-
редовних до-
писника не-
примају се.

Христос васкрсе

да и српство васкрсне!

Видесмо у последњем броју разборити рад својих пре-
дака на сабору у Такову и њихову мушку одвагу на из-
вршење мудрог решења свога. Плод тога рада њихова да-
нашња су права наша.

Да немадоше врли претци наши у својој памети зрелог
схватања и разумевања свога положаја а у српском срцу
пламеног и родољубивог осећања према светој слободи до-
мовине миле: јуначки подвизи њихови за девет пређашњих
година храброг ратовања против надмоћне силе својих зло-
твора остали би можда без икаквих последица. Тако је ва-
жан понеки тренутак у народњем животу. Рад Таковских
скупштинара донео је од времена на време ту добротворну
последицу, да је данашња кнежевина Србија дошла с малим
неким разликама лањске године до таквог положаја, у ка-
квом се налажаше прве десетине овога столећа, кад српски
топ пуцаше један на Дрини, други на Тимоку, један према
Нишу, други код Новог-Пазара.

Овакав је рад с последицама предака наших: дедова и
очева. А да ли ће садашњи нараштај у српству кадар бити,
да схвати и оцени данашњи положај свој? Да ли ће у од-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

судном часу закуцати у срцу његову родољубива жеља, да своје потомству учини такво добро, каквим нас у Србији дароваше мудри и иуначки претци наши? О томе данас понајпре треба да зборимо.

Данас српство светкује васкрсење из мртвих божанственог учитеља своје вере, прославља избавитеља рода људскога, па нам и нехотице долазе на памет мисли о избављењу целокупног српства из дугог и тешког робовања разним туђинима и васкрсењу његову у нов живот слободе и самосталности.

Зато да бацимо хитан поглед на свет у старо доба, кад ходаше по земљи једнородни син божији, а после да погледамо на брзу руку по земљама, на којима наш род живи.

Цео стари свет, за који знађаше извесно историја, покорише грађани римски; по свима без мало земљама, докле допираше тадашње знање земљописа, владаше име римско. Нема више моћне Картагене: она је разрушена; нема слободних државица старих Јелина: оне су све освојене; нема самосталности у потомака „избраног народа“ божијег: они су је изгубили; нема слободна живота на огромним просторијама, докле допираше власт Александра Македонског: Мисир, Перзија, Финикија, мноштво мало-азијатских држава, цело балканско полуострво — све је то покорено; па и нови тада народи у Шпанији, Британији, Галији, Берманији несубјектни у своје полу-дивљачком живљењу: и они су завојевани. Све се покорава вароши Риму, свуда се исцеђују народи, да се насити подржљива аждаја Рим, свуда је овладала мукла туга од несносног притиска римског. — Но дали су бар ти силни господари света слободни? Они освојеше цео свет, али и најбољи иуначки њихови не моглоше сачувати слободу поноситих грађана римских: слободни римљани постадоше понизни поданици Августа Цесара. Нигде слободе ни слободна живота — цео свет робује једном једином самртнику. Префекти, тетрарси, сатрапи сужно су робље под

гвозденом руком Августовом, а најгрознији тирану над окованим светом.

НИКАД НИЈЕ БИЛО ВЕЋЕ ПОТРЕБЕ, ДА СЕ ТВОРАЦ ВАСЕЛЕНЕ САЖАЛИ НАД ЈАДНИМ РОДОМ ЉУДСКИМ. У НАРОДУ ИЗРАИЉСКОМ, КАО ШТО СУ ПРОРОЦИ ПРЕДСКАЗАЛИ, ЈАВЉА СЕ БАШ У ТО НАЈМУЧНИЈЕ ДОБА ИЗБАВИТЕЉ СВЕТА ИСУС ХРИСТОС, ИСТИНИТИ СИН БОЖИЈИ. У ТРИДЕСЕТОЈ ГОДИНИ СВОЈОЈ ОТПОЧИЊЕ БОЖАНСТВЕНУ НАУКУ СВОЈУ УЧЕЊИ ЉУДЕ СВАКЕ НАРОДНОСТИ, ДА СУ СИНОВИ БОГА ВИШЊЕГА, ДА СУ БРАЋА, ДА СУ ЈЕДНАКИ ЈЕДАН ПРЕМА ДРУГОМ. ЈЕДНАКОСТ ЉУДСКА — ТО ЈЕ НАЈГЛАВНИЈЕ НАЧЕЛО, КОЈЕ СЕ ОГЛЕДА У БОЖАНСТВЕНОМ УЧЕЊУ ХРИСТА СПАСИТЕЉА, А КОЈЕ ДОТЛЕ СВЕТ НИЈЕ ЈАСНО РАЗУМЕВАО. И У НАЈСЛОБОДНИЈИМ ДУЖАВАМА ЈЕДИНСКИМ, У НАЈСВЕТЛИЈИМ ДАНИМА РИМСКЕ РЕПУБЛИКЕ БЕШЕ ПОРЕД РАВНОПРАВНИХ ГРАЂАНА И ЖАДАМА БЕДНИХ РОБОВА. ИСУС ХРИСТОС ДОНОСИ МЕЂУ ЉУДЕ ИСТИНУ НЕБЕСКУ, ДА ЈЕ СЛОБОДА НЕРАВЛУЧНА СВОЈИНА ЛИЧНОСТИ ЧОВЕКОВЕ. ЗА ТУ ИСТИНУ ОН ЈЕ ПРЕТРПЕО МУЧЕНИЧКУ СМРТ НА КРЕТУ, ТЕ ТИМЕ ОСТАВИО СВОЈИМ ПОСЛЕДНИЦИМА ЖИВИ ПРИМЕР ЗА ВЕЧНИ УГЛЕД, С КАКВОМ СТАЛНОШЋУ ТРЕБА ДА СЕ БОРЕ, ДА БИ ОСТВАРИЛИ МЕЂУ ЉУДМА ОВУ УЗВИШЕНУ ИСТИНУ НЕБЕСКУ — СВЕТУ СЛОБОДУ ЉУДСКУ; А ДАНАШЊЕГ ЈЕ ДАНА ИЗ МРТВИХ ВАСКРСАО, ПА УДИО У СРЦА СВИЈУ ПОБОРНИКА СЛОБОДЕ НЕИЗГЛАДНУ НАДУ, ДА ЋЕ НАЧЕЛО ВЕРЕ ЊИХОВЕ ОЖИВЕТИ МЕЂУ БРАЋОМ У ЦЕЛОМ СВЕТУ, И ДА ГА НЕЋЕ НИКАКВА СИЛА И ПРИТИСАК МОЋИ ВЕЧНО УГУШИТИ.

СВЕТО ОВО НАЧЕЛО БОЖАНСТВЕНОГ УЧИТЕЉА НАШЕГ УШЛО ЈЕ У ЖИВОТ ДО ДАНАС У ЗНАТНОМ ДЕЛУ РОДА ЉУДСКОГА. СЛОБОДА ЉУДСКА ВЛАДА ВИШЕ ИЛИ МАЊЕ У СВИМА НАРОДИМА, КОЈИ ВЕРУЈУ У СВЕТЕ ИСТИНЕ ЈЕВАНЂЕЛСКЕ. ОНИ СЕ ДУГО БОРИШЕ, ДА ИХ ПОДПУНО У ЖИВОТУ ОСТВАРЕ, А ИМАЋЕ И ЈОШ ДОСТА ДА СЕ БОРЕ.

НО ДА СЕ ОСТАВИМО ОСТАЛОГА СВЕТА, ПА ДА СЕ ОБРАТИМО РОДУ СВОМЕ.

ДА ЛИ СРПСТВО УЖИВА БЛАГОДАТИ ЈЕВАНЂЕЛСКЕ СЛОБОДЕ? ДА ЛИ У СВИМА ЗЕМЉАМА, У КОЈИМА ОНО ЖИВИ, ВЛАДА НАЧЕЛО БРАТСТВА И ЈЕДНАКОСТИ? ДА ЛИ МУ РАДОСТИ НА ДАНАШЊИ БЛАГ

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

дан не преседају, кад се сети неизбројних невоља, које трпи од немилостивих господара својих? Пођимо од мора јегејског па до наврх јадранског! На дугачкој тој просторији живи српство, измешано туђинима, који га муче, гоне, киње. Обазримо се и на другу страну! И тамо доста браће наше, но и међу њима туђини господаре, и од њих се самовласно одузимље, што су својом крвљу извојевали и забили. Па кад је тако, онда како мора бити браћи данас на Вардару, Дриму, Бистрици, Неретви, Босни, Врбасу и уз лепо приморје далматинско? Да ли су задовољнија браћа покрај Саве, Драве, Дунава, Тисе? Да ли се најпосле и у Београду и на Цетињу може прославити данашњи светли дан највећег хришћанског празника с веселим срцем, кад се човек сети браће презрене, гоњене и погажене немилосрдним и бешчовечним туђинима? Нигде праве радости и потпуно весела дана. У сваком, у коме куца срце братског осећања, мора данашња радост хришћанска бити замућена родољубивом тугом и жалашћу.

Но велики је и праведан Бог, у кога верујемо, а бистра је памет народа српскога, пламено је његово родољубље свагда било. У томе нам је нада и живот. Целокупно српство сазнаће свој мучни положај, у коме не може дуго овако остати, успамтеће у срцу његову свети огањ према слободи и јединству, опоменуће се јуначких предака својих: сетиће се витезова браће Црногораца, вечних бранилалаца свете слободе, сетиће се јунака на Мишару, Делиграду, Љубићу, Дубљу, Србобрану, — па ће прегнути новом животу свом: радиће свима силама својим, да се садашњи нараштај не застиди родољубивим радом славних предака, да заслужи благослов својих потомака.

Само тако, ако сви порадимо слешки на општем добру рода свога, ако се уструдимо, да одбијемо све незгоде, које стоје на путу општем напретку нашем, ако се узајамно обавештавамо и подгревамо у себи братску љубав један

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

према другоме, — само тако можемо се предати слаткој нади, која треба да нам је свагда у памети и на срцу, да ће садашњи нараштај доживети свети дан у народњем животу свом, кад ће се заорити божанствена песма: *общее воскресение* рода српскога — *ликѝ днесз и веселиса Србине!*

Живот св. Јована Златоуста.

(Наставак.)

Такве су биле у неколико речи околности ондашње, а такав је био и карактер грчког народа. То беше народ, који се страсно предаваше свима друштвеним задовољствима, но који у исто време с највећим одушевљењем плескаше оним живо нацртаним сликама, којима Златоуст исписиваше његове пороке. Народ тај љубљаше оно, што се зове лепо — естетично, но по несрећи не знађаше да разликује *лепо* од *доброг* — моралног. Живим уображењем и пламеном душом он брзо усвоиаше беседу, брзо се убеђаваше у оном, што му беседник изношаше пред очи, но тако се исто брзо и повраћаше к старим навикама својим. Но догађало се кад што, да тај народ није могао издржати силне и громке речи у беседама свога проповедника противу тадашњег разврата. Он је истина хтео од проповедника *справедљивости*, но *справедљивости* такве која би имала и доста *нисхођења* према њему. На кратко: хришћани ови желели су спасења, но само под извесним условима, — без навале, мало по мало, док се оставе од хрђавих навика својих, како их то не би узнемирило, не би заболело. Они жељаху истине, но тако да с овом не осете ништа, што би било по њих непријатно.

И пред оваквим слушаоцима приповедао је Златоуст за једанаест година. У овакој околини јавила се она дивна красноречивост, коју је тешко у садашње време и замислити. То је верни снимак ондашњег друштва, — друштва болесног, неприродног, пуног туге и неуредица! Тамо не

тражите доследности и савршенства научних расправа! То није производ таквог беседника, који се не обзире на стање ни живот људи, којима говори, већ се размеће раскошним фразама развијајући у свом говору једне — те — једне опште мисли, које мало интересују свет. Беседе су Златоустове израз времена, у коме су постале. У њима се огледају и људи и све прилике тадашњег мучног доба. Непоретци у грађанском друштву, политици, веровањима и наравима: данас међусобна војна, сутра навала варвара; раздори у цркви, сиротиња, несигурност, тешка неизвесност. Ево времена и људи, међу којима се орио проповеднички глас великога беседника! То је такво време, такве околности, кад је сваки дан једног по једног нестајало, кад вароши почеше да пусте а пустиње да се пуне светом. Безнаравственост, душевни дремеж, несигурност имања и личности отера све боље људе, а остави код куће само оне, који се стараху да удаве своја осећања према страдањима својим и туђим. Ево ради којих Златоуст остави мирни живот пустињички! Он жељаше да излечи и оснажи ове, које тако брижљиво скупљаше око себе.

Да би испунио овај благотворни позив њему не беше довољно што је проповедао само у цркви, куда радозналост једина примамљиваше данас једну гомилу а сутра — другу. Њему беше нужно да ступи у саобраштај са свима тим људма, да говори с њима сваки дан, да их знаде поименце, да сазна њихове навике, тајне, наклоности и слабости срца. Њему беше нужно да зна, шта они раде пре доласка у цркву и шта по повратку из цркве, и шта онда, кад не долазе у цркву. Једном речју: Златоуст је хтео да свестрано упозна и проучи своје слушаоце, па да их као вешти лекар лечи од свију њихових болести моралних. А да би му лек имао доброг дејства морао се постарати, да својим животом засведочи и своје слушаоце увери, да им је искрени пријатељ, да је брижљиви старатељ сиротиње. Ову

дужност своју вршио је Златоуст са сваким самопрегорењем. То је он засведочио јасно у Антиохији, кад се једном приликом становници ове вароши побунише против императора Годосија. Ми остављамо говор о различним околностима тога догађаја, о некој малој увреди тога императора, па силни император науми, да истреби целу варош и њене становнике. Ми ћемо споменути само то, каква рола беше Златоусту у тим околностима. Прост попа Златоуст не имађаше никакве друге снаге до снаге говорне. И ово је доста било, да се са свију страна јаве пустињаци и спасу Антиохију, која беше предана на погибнију. Један од ових пустињика распаљен беседом Златоустовом дрзнуо је изговорити овакве речи:

„Императорски споменици испретурани су, но они овог часа могу бити и понаместани. Погрешка може бити тако брзо поправљена, као што је и учињена. Но ако ви искварите *живи образ божји*, да ли можете икад поправити такву штету? Да ли ви можете васкрснути оне, које убијате? Како ћете ви принудити душе њихове, да уђу у тела, од којих сте их разлучили?“ Теодорит (књига 5. гл. 19) приписује овом пустињнику још смелије речи: „војници — браћо! Идите — вели — и кажите вашем императору, ако је и император, ваљда није престао бити човек.“

(Наставиће се.)

П а с х а.

Празник светог васкрсења Христова назива се у нашој цркви и *пасха*. Пасха је реч јеврејска и значи пролазак, или мимолазак.

Јевреји у време свог ослобођења из ропства јегипатског светковаше тај празник за спомен тога, што је анђео, који је послан био од Бога, да умори све првенце јегипатске, *мимошао* или прошао поред кућа јеврејских, те тиме избавио њихове домове од оне опште смрти, која беше наме-

њена првенцима египатским по предсказању и захтевању Моисіа. Па због овог мимоиласка анђела или због тога, што је Господ поштедео од смрти њихове првенце, заведу они обичај, да светкују тај дан сваке године и назову га *пасха*. Овај старозаветни празник са свима његовим обредима и церемонијалима указивао је на Христа Спаситеља, који је васкрсењем својим избавио све нас од греха и смрти и одвео од земље на небо. Па зато и ми дан васкрсења Христсва називамо у цркви пасха, које значи пролазак смрти и наступање новог живота. Овај је дан као један од најсвечанијих дана назива код нас још и велик-дан.

Празник овај по наредби светих отаца светкује се свагда у прву недељу после пролећњег *равноденствја* и првог пролећњег *пунолуија*. Но ако се прво пролећње *пунолуије* не догоди у недељу, онда празник светлог христовог васкрсења светкује се прве недеље која дође. Тако одредише свети оци највише зато, да пасха наша буде доцније од пасхе јеврејске, јер је и Христос васкрсао доцније од ове. По овоме се тај празник светкује по кад-кад раније, а кад што доцније: обично од 22. Марта до 25. Априла. Но свагда у онај дан, у који је Христос васкрсао, т. ј. у недељу, и који се зато назива по црквеном језику *день воскресный*. Књига, која показује, кад ће бити дан пасхе и за овом сви покретни празници, који од ње зависе, зове се „црквена пасхалија.“

Празнику овом претходи четрдесетница. За све ово време света црква заповеда, да се између осталог молимо и о том, да достигнемо, те да се достојно поклонимо и светом васкрсењу.

Последња недеља пред васкрсењем Христовим узакоњена је ради успомене страдања Христових, те се с тога и назива *страстна седмица*. Још у суботу ове седмице света црква започиње нас да спрема за достојно предусретање овог славног дела. Она наређује, да служитељи цркве при свр-

шетку литурђије у суботу, преобуку друге црквене хаљине, т. ј. да збаце црне и надену светле, па заповеда, да се прочита васкрсно јеванђеље. Осем тога црква заповеда хришћанима, да ту ноћ у очи васкрса буду будни, и читају књигу „Дјанија“ као најбољи доказ васкрсења христова; а у поноћи вели отпочињати свету и радосну и свечану службу светлог васкрсења христова, те тако свршавати овога дана службу раније од свију других празника преко године.

На светли дан христова васкрсења, као на дан помирења неба и земље, православни хришћани поздрављају се овако: Христосъ васкресе а други му одговара: ваистиноу васкресе, па тај поздрав сједињавају с узајамним целивањем а по кад-кад и с подарком шареног или ма како обојадисаног јајета. Поздрав овај и љубљење почиње се у цркви при свршетку јутрење. Ово се зове по књишки *христосовање*. А обично поздрав са речима Христосъ васкресе и одговор ваистиноу васкресе узет је угледајући се на анђеле, апостоле и жене миноснонице. Ове кад су дошле на гроб, да помажу тело Исусово, анђео им је рекао о Исусу, кога су оне тражиле: Онз васкресе! Затим кад су два ученика дошавши у Јемаус казала и осталима да је Христос васкрсао, онда и ови потврђујући то и позивајући се на јављење његово Петру одговараху: ваистинџ васкресе! И тако између ученика Христових прва реч о васкрсењу Христовом беше: Христосъ васкресе, а први одговор: ваистинџ васкресе. Па зато и ми на тај светли дан поздрављамо један другога поменутиим поздравом.

Обичај даривати један другог обојадисаним јајетом води свој почетак од свете *равноапостоле* Марије Магдалине. После вознесења Исуса Христа на небо, она је проповедала његову науку, као што су и апостоли. Па у овом распрострањању истина јеванђелских она дође и у Рим, а кад изађе пред императора Тиверија пружи му из руке црвено јаје и рекне: Христосъ васкресе. Овим малим даром она објасни

императору могућност христова васкрсења. „Као што се из јајета испод мртве љуске — говораше она — рађа живот, који је пређе љуском сасвим био покривен, тако је и Христос из гроба, из тога обиталишта смрти и *тлѣниа* устао, васкрсао и својим васкрсењем даровао и свима нама живот вечни, очистивши нас од грехова својом непорочном и пречистом крвљу.“ И оваквим начином она започне своју проповед у Риму о васкрсењу христовом. Знајући за овај простосрдачни дар Марије Магдалине, који она поднесе императору и који учини знатан успех у проповеди њеној о васкрсењу Господа, први хришћани заведоше обичај по примеру овом даривати један другогa обојадисаним јајетом, којим као видљивим знаком доказују могућност и нашег васкрсења из мртвих. А од првих хришћана прешао је тај обичај и на последнике, па траје и сада као леп и красан обичај. Још је један благодастиви обичај о празнику пасхе био у првих хришћана и има га и сада код Руса. А код нас као да није нигда ни био или га бар нема у данашње доба. А то је: благосиљати на тај дан мрсна јестива: сир, јаја и печење, а нарочито један повелики хлеб, који је умешен са сиром и јајима и који се зове „пасха.“ Оваквих јестива доноси се код Руса сиљство божје тако, да их има свуда околу цркве па и по целој порти црквеној. По свршетку службе свештенослужитељ излази из цркве, пошто већ тамо прочита молитву над *благословениемъ ястїа* — и иде околу цркве, те благосиље све, што је тамо од јестива донесено кропећи то светом водицом. Од хлебова ових, који су донесени на пасху, остаје неколицина у цркви и стоје тамо на малом каквом асталићу пред иконостасом за све време светле недеље, па се у суботу уочи Томине недеље после службе разрезају и дају у виду нафоре богомољцима. А остале хлебове заједно са мрсом односе хришћани својим домовима. Мрс употребљавају по потреби, а хлебове располажу на 7 дана светле недеље место нафоре.

Обичаји при умирању и сахрањивању код старих Јевреја.

(Наставак.)

Дужност заклопити очи умрлом беше дужност онеме, који по сродству беше најближи умрломе. И ово се чинило на основу Библије, 46^{-те} главе, стиха 4^{-тог}, где је речено: „Јосиф својом руком заклопи очи Јакову.“

После, пошто већ окупају тело, преносили су га у горњу собу (1) (Дџан. 9, 37) где су га балсамировали. Јосиф по смрти Јакова заповеда лекарима својим, да балсамирују тело његово, из чега се даје закључити, да је балсамировање прешло од Египћана. Оно се састојало у томе, што су најпре вадили из мртваца сву утробу, па га онда испирали палмовим вином и разним мирисима. Затим су напуњавали све шупљине миришљавим припремама, метали тело у салитру до 70 дана, и после овог купали и завијали у платно, које је укућено земљаном смолом. Но у новијих Јевреја већ се невиди овакво старање око балсамировања тела. Они се задовољаваху само спољашним мазањем мирисима разним, после чега завијали су тело чистим кудељним платном а главу особитим покривачем. Одовуд је оно што се вели о Исусу: и сђдарь еђ на глакђ его; плащаницею чистею обкккз и конами ко гробђ новђ покрккз положи.

Јевреји нису никад спаљивали тела умрлим својим. И ако се по кад-кад ово догађало, то је могло бити тек над великим преступницима, над којима је изречена пресуда, да се не могу сахранити. И у овом случају спаљивање тела било је као неко довршење тога стида и покора над њима (Ис. Сир. 7. 25). Но ако су Јевреји спаљивали тело Саулово и његових синова, (1. цар. 31, 12) то су без сумње чинили зато, да одузму Филистимљанима сваку могућност чинити

(1) Горња соба или *горница* била је као нека придворна црквица за Јевреје где су се они сабирали са својим породицама на богомољу. Храм јерусалимски не беше сваком на руци.

нове увреде над њим. Вероватно да је писац Паралипомона с намером прећутао о том догађају, који је он сматрао као понижење за Саула.

Гробнице, које се код Јевреја зваху „вечне куће“ биле су у опште ван вароши, и по предању морале су бити удаљене од вароши бар на 50. лактей. *) Стари Јевреји, ако нису имали од предака готове гробнице, онда су их спремали израније за се и за своје потомство. Ове гробнице по самој природи Палестине и њених вароши, које се налазе већином на горама, зидале су се обично по странама гора као наши подруми, а више пута природна каква пећина употребљавала се за гробнице. По одређењу Талмуда ове пећине морале су имати 4 латка у висину, 7 у дужину и 6 у ширину.

На гробницама овим био је свагда с бока остављен улазак, који се затварао обично каквом великом плочом. (И навали каменъ на двери гроба.) Скоро свака породица имала је за се такве гробнице. (И положи его в нокмз своємз гробѣ, иже бѣ изсеченз ѿтз камене.) Још и сада путници налазе у Палестини и њеној околини мноштво таквих пећина — старих гробница, које су већином издубљене у стенама и каменитим горама.

Што се тиче општег гробља, то и ако је било код старих Јевреја, могло је бити само за странце и људе од најнижег реда. (4 цар. 23. 6. Јер. 26 23. Купиша село скудѣлниче ради погребенїа странныхз Мат. 27. 7) Но и у једном и другом случају у гробове није смео нико дирати, и водити кости из њих сматрало се као страшно омаловажење светог гробља (Исх. 14, 19. Јер. 8. 1.)

У доцније време, пошто сасвим изгнаше Јевреје из Палестине а нарочито из Јерусалима, појави се међу њима таква мисао, да онај, који је сахрањен изван своје земље,

*) Један лакат равља се с нашим $\frac{3}{4}$ аршина.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

неће васкрнути. Па шта ће бити с толиким светом у дан страшног суда? Слабији равини дадоше од прилике овакав одговор: кад се буде колебала и тресла земља, то у том потресању и колебању њеном могу се они, који буду достојни милости божије, подземним пукотинама прекотрљати у Палестину, те тако се опет спасти. Ово се мало разликује од оног учења неких философа, који доказиваху, да ће бити неко постепено пресељавање човечијих душа мотрећи на ступањ њихове заслуге. Очеvidно је, да се такво веровање могло родити код Јевреја због силне љубави њихове према Палестини, која их је свагда тако ласкаво мамила себи при опомену на стару њихову славу и прошлост. Но паметнији равини не бејаху тога мњења. Ким овако говори: „наши учитељи нису једног мњења односно оних, што су сахрањени изван Палестине. Једни веле, да ће се они подземним пукотинама прекотрљати; други напротив тврде, да ће они васкрнути из својих грובה. Но из оба мњења види се то, да ће они васкрнути па ма где били и ма каквим начином. Јер је написано: *Њткрію гробы каша и изведѹ кась изз гробовз влшихз.* Ово мњење, да тела неће васкрнути, ако нису сахрањена у својој земљи, прешло је у неко веровање и код руског народа. Колико пута могао је путник (пре неколико година, док још беше робова у Русији) видети, како сељаци, кад их прода спахија другом спахији, између осталог пртљага носе бусен земље у торби. Питаш га, што ће му то и рашта. Он ти одговара: „носим бусен рођене земљице, да ми метну под главу, кад умрем.“ — А што баш тај бусен, зар није све једно ова или она земља? Он ће ти рећи: „тако се ваља.“

У спроводу умрлог употребљавала се свирка и најмљене жене, да оплакују покојника. Свирке су биле трубе или просте свирале. Неки веле: при сахрањивању богатих морале су свирати трубе а при сахрањивању деце и сиротиње свиралице. Равин Јуда вели: „И највећи сиромашак

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

мора имати при свом сахрањивању макар два свирача.“ Извршујући овај обичај они су обично говорили: „једна свиралица ради младожење, а друга ради невесте.“ На то наговешћује и јевађеље од Матеја 11.^{-та} глава, ст. 17.^{-та} Жене које најмљене бејаху, да оплакују покојника, дужне су биле не само плакати већ и набрајати разне похвале умрлом, или исказивати тешку тугу и велики губитак за родбину у њему. По овоме оне су морале имати способност да импровизију, т. ј. без преправљања да ређају, зато су се и звале „мудре жене“ (Лер. 9, 10.) Но за овај посао није се узимало само женскиње, но и мушкиње, наравно они, који су се осећали, да су кадри одговорити тој потреби. У Библији има неколико примера надгробног плача, који се најбоље могу видети у Давиду при смрти Саула и Јонатана.

Још од ваикада био је обичај ударати споменике на гробовима. (Бит. 35 20.) Но спочетка то су морали бити врло прости споменици, налик на наше сеоске споменике од једног камена, с малим надписом (Лезек. 39. 15.) и испод имена ове опште речи на свима: „душа његова нек буде у додиру са светом живих и у саду едемском, амин, амин, амин.“

(Наставиће се.)

Неколико речи о стању свештенства у Србији.

Од С. П.

(Наставак.)

По селима бир скупља се обично по Митрову дне и уз божићње посте па и доцније. Наречење каже, да општинска власт сама без присуства свештеника од сваке главе бир скупа и кући му пошље. Сад се рађа питање, да ли је сигуран свештеник, да ће му се уредно бир скупити, и хоће ли добити без присуства његова чисто жито? За ово могло би се навести много незгодних примера, па ма да су ста-

решине сеоске бог-зна како расположене према свештенику. О томе остављамо поштованим читаоцима, да искрено промисле и расуде.

Но како је онда, кад прикупља бир сам свештеник, па мора тога ради врло често ићи из куће у кућу? Да ли и онда с веселим срцем може свршити свој посао? Ево како иде: кад је родна година, онда му се — да рекнемо — све и скупи, па догоди се, да може од благочастивијих и коју оку преко прописа добити; али има и таквих парохијана, који своје свештенику и том приликом најгоре жито дају, па кад им се примети, говоре: „нема се бољег.“ Да л' је пристао сад свештеник, да истражује, да ли му парохијанин бољег жита нема? То би наравно било испод достојанства свештениковог. — А шта да кажемо за неродне године? Свакојачко онда је још незгоднији положај свештеников. Оде на прилику за бир. Кмет сазове људе, и закаже им, да намире свога пароха. Ко је кадар донесе или плати у новцу, а сиротаи шта ће рећи? — „Немам.“ И заиста многи се обраћа свештенику, па вели: „Знаш и сам, попо, да ја на торбицу у вароши купујем и децу храним. Нема се, па то је.“ Сад нека се помисли, може ли свештеник наваљивати и на таквог јадног сиромашка, и каква ће му наизад корист бити? О оваквим приликама може судити и почувствовати само онај, коме се десило, да је то видети и непосредно дознати могао.

Свештенику се узима у рачун, да му је бир изванредан доходак, па се говори: „доста му је, доста! Јер на 300 пореских глава добио је 3600 ока жита, па куд ћеш више?“ А овамо му сиромашу половина остаје ненаплаћено. Известно се опет зна и то, да свештеници добијају место пшенице и кукурза већином јечам и оvas, а то је у пола јевтинија храна, дакле и у томе губе, продајући такав бир буд' за што, јер га у кући својој потрошити не могу.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

О прикупљању бира по селима, кад је периодна година, многе се свађе догађају и због тога, што свештеник наплаћујући бир у новцу, тражи цену, која је на пијаци, а парохіјани држе, да је то глоба. Па ето ти и с те стране незадовољства како свештенику тако и парохіјанима његовим. И у таквим се приликама често може чути од људи да говоре, како би ту ствар требало удесније уредити, те отклонити вечно неспоразумљење између свештеника и његова стада, јер отуд произлазе хрђаве последице по веру нашу.

(Наставиће се.)

Н Е К Р О Л О З И.

Ђорђе Поповић, свештеник Јагњилски у округу Крагујевачком престајив се после дужег боловања 1. овог месеца.

Живан Поповић, свештеник Коњушки у округу Јагодинском упокојив се 12. овог месеца.

Младен Поповић, помоћник пароха Јабучковачког у округу Крајинском умр'о је 28. Фебруара ове год.

Петар Јовановић, свештеник Корбовски у округу Крајинском умр'о после кратког боловања 13. Марта ове год. у 77. години свога живота.

Г Л А С Н И К.

Ђорђе Стојановић, капелан проте Неготинског, постављен је 15. Фебруара ове године за свештеника на ново-образовану парохіју Мокрањску у округу Крајинском.

Ђорђе Шакран, свештеник Велеснички у округу Крајинском постављен је тога дана за капелана проте Неготинског.

Василіје Трифуновић, учитељ основне школе Алексиначке, рукоположен је 3. овог месеца за варошког ђакона у Алексинцу.

У прошлом броју на страни 183 подкрала се једна погрешка: написано је *связати* *та*, у место *расплати* *та*.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А